

Bijlage A: Methode

Aanleiding en doelstelling

Het programma Radicalisering & Extremisme heeft de behoefte om zicht te hebben op radicalisering en extremisme in de stad. Welke informatie is beschikbaar die hier inzicht in geeft? Welke ontwikkelingen zijn zichtbaar in de verschillende vormen van radicalisering? Om hier inzicht in te krijgen wordt halfjaarlijks een informatiebeeld opgesteld. Dit zodat het programmateam, gezamenlijk met de partners, tijdig kan bepalen of en welke bijsturing nodig is en in hoeverre er voldoende zicht is op bepaalde (nieuwe) fenomenen of gebieden. Ook kan het beeld dienen om input te geven aan het sociaal domein en preventief beleid gericht op het tegengaan van de vatbaarheid voor radicalisering.

Methode

Stadsdelen

Het informatiebeeld van april 2021 bouwt voort op het informatiebeeld van oktober 2020. Voor dit beeld waren onder andere gesprekken gevoerd met twaalf professionals uit de stadsdelen. Naar aanleiding van het informatiebeeld van oktober 2020 hebben tussen december 2020 en februari 2021 focusgroepen plaatsgevonden in alle stadsdelen, met een gemengde groep professionals uit dat stadsdeel. Voor stadsdeel Noord zijn twee gebiedsgerichte focusgroepen georganiseerd. In totaal zijn dus acht focusgroepen gehouden.

Vanuit Onderzoek, Informatie & Statistiek (OIS) zijn cijfers aangeleverd vanuit de Burgermonitor (2019) en Veiligheidsmonitor (2020), op stadsdeel- en op gebiedsniveau. Op basis van alle gesprekken en de OIS-cijfers zijn beelden per stadsdeel opgesteld. Deze concepten zijn vervolgens in april 2021 besproken met ^{5.1.2,e} en enkele andere collega's van de stadsdelen, waarbij is nagegaan of de informatie nog actueel is en of er nieuwe ontwikkelingen te vermelden zijn.

Andere bronnen

Naast de informatie vanuit de stadsdelen is het informatiebeeld van april 2021 gebaseerd op de volgende bronnen:

- Informatie vanuit de iPGA-R (peildatum 1 april 2021) en het Steunpunt Radicalisering (periode 1 oktober 2020 tot 1 april 2021);
- Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland van de NCTV (voornamelijk nr. 54, in enkele gevallen nr. 53 en nr. 52);
- ^{5.1.2,i}
- Analytisch gesprek op fenomeenniveau met de AIVD en met Reclassering Nederland;
- Enkele gesprekken en overige beschikbare informatie binnen Openbare Orde en Veiligheid;
- Open bronnen (zie de bronvermelding in het informatiebeeld).

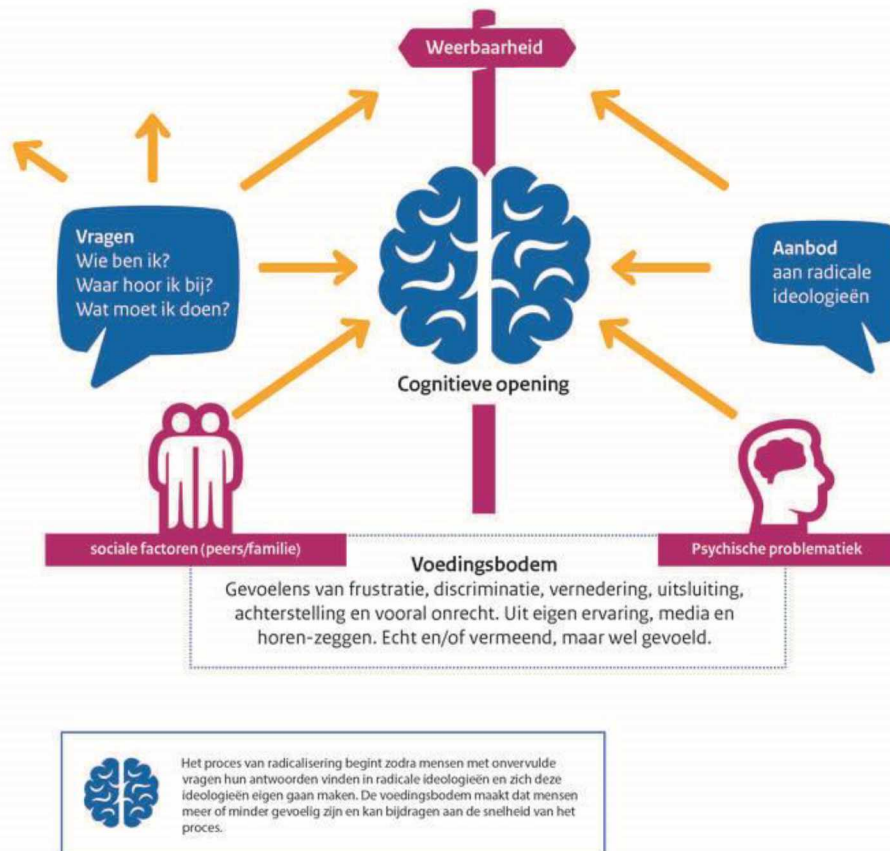
Op basis van deze bronnen en de beelden per stadsdeel is een concept informatiebeeld opgesteld. Dit concept is vervolgens van feedback voorzien en waar mogelijk aangevuld door de politie (waaronder CTER), het Openbaar Ministerie, de NCTV en verschillende medewerkers van OOV.

Afbakening

Elk radicaliseringsproces is uniek, er is geen vast patroon.¹ Het model van Mellis (2014, zie afbeelding op de volgende pagina) maakt inzichtelijk dat er om te radicaliseren in elk geval aanbod van radicaal gedachtegoed moet zijn, en een cognitieve opening voor dit gedachtegoed, die naast vatbaarheid bepaald wordt door onder meer sociale en psychische factoren. Zoals ook Veldhuis & Bakker² bepleiten, hebben externe factoren zoals het politieke klimaat of economische ontwikkelingen geen directe invloed op radicalisering, maar spelen sociale en individuele factoren hierin een intermediaire rol. Met andere woorden: externe factoren bepalen de leefomgeving van het individu, maar sociale en individuele factoren bepalen hoe het individu op deze leefomgeving reageert.

¹ Zie Uitgangspuntennotitie preventie radicalisering voor een overzicht van literatuur en oorzaken van radicalisering.

² Veldhuis, T. M. & Bakker, E. (2007). Causale factoren van radicalisering en hun onderlinge samenhang. *Vrede en Veiligheid*, 36 (4), 447-470.

Vooraf voor een preventieve aanpak is het van belang niet alleen informatie te hebben over personen die al bereid zijn tot extremisme, maar juist ook over wat daaraan vooraf gaat: de voedingsbodem of vatbaarheid. Risico van een dergelijk breed informatiebeeld is dat deze vatbaarheid als voorspeller wordt gezien voor radicalisering. Dit terwijl vatbaarheid alleen niet leidt tot radicalisering: er zijn immers veel personen die in meer of mindere mate vatbaar zijn, maar slechts een zeer klein aandeel hiervan radicaliseert. Bovendien radicaliseren ook personen die niet kwetsbaar zijn en is het risico op stigmatisering van bepaalde (groepen) personen of wijken groot. Tegelijkertijd is er behoefte zicht te hebben op wat er speelt in de stad en hier preventief op te kunnen handelen: voorkomen is immers beter dan genezen.

In het informatiebeeld is gekozen voor een brede benadering en getracht dit dilemma recht te doen, evenals de notie dat over bepaalde factoren die wél van belang zijn voor radicalisering (zoals aanbod van extremistisch gedachtegoed of individuele factoren) géén informatie beschikbaar is. Voorzichtigheid is dan ook geboden bij het gebruiken van het informatiebeeld in het bepalen van beleid. Om deze redenen vindt bijsturing van het programma op basis van dit informatiebeeld dan ook altijd plaats in gezamenlijk overleg en duiding.

Beperkingen

Aangezien radicalisering vaak in het onzichtbare speelt en ongrijpbaar is, zal een informatiebeeld over dit onderwerp altijd onvolledig zijn. In het informatiebeeld is de informatie die momenteel

beschikbaar is verwerkt. Door zowel cijfermatige als kwalitatieve informatie te gebruiken is getracht een zo compleet mogelijk beeld te geven. Beide typen informatie kennen echter beperkingen. Zo gaat het bij kwalitatieve informatie vaak om de mening van één persoon en is het niet mogelijk een representatief beeld te schetsen. Terwijl cijfers afhankelijk zijn van registratie of (in het geval van enquête-onderzoek) respons, en ook slechts een deel van het verhaal vertellen. Bovendien is bij de getoonde cijfers onbekend in hoeverre ogenschijnlijke verschillen tussen stadsdelen en gebieden significant zijn. Ook deze beperkingen moeten in gedachten worden gehouden bij het trekken van conclusies uit deze informatie.

De methode voor dit informatiebeeld is nog steeds in ontwikkeling. Voor het volgende informatiebeeld (oktober 2021) wordt in elk geval beoogd informatie vanuit een grotere groep (eerstelijns)professionals te verzamelen, middels een online enquête. Deze enquête is momenteel in ontwikkeling in samenwerking met OIS.

Tot slot vond ook bij dit informatiebeeld de dataverzameling plaats ten tijde van de coronamaatregelen. Om deze reden zijn alle gesprekken digitaal of telefonisch gevoerd. Vooral in het geval van de focusgroepen vormde dit een beperking omdat interactie tussen deelnemers moeilijker tot stand te brengen is – mogelijk is hierdoor minder informatie opgehaald dan in een periode zonder coronamaatregelen het geval was geweest.